

Cyfarfod	Y CYNGOR
Dyddiad	2, Mai, 2013
Pwnc	Diwygiadau i'r Cyfansoddiad.
Pwrpas yr Adroddiad.	Cyflwyno rhai mân ddiwygiadau i Gyfansoddiad y Cyngor.
Awdur	Dilys Phillips, Swyddog Monitro

1. Mae gwaith ar y gweill dan arweiniad y gymdeithas sy'n cynrychioli Swyddogion Monitro yng Nghymru, gyda chefnogaeth Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru, i lunio cyfansoddiad safonol ar gyfer cynghorau unedol Cymru. Yr ysgogiad ar gyfer hyn oedd y ffaith bod pob cyngor yng Nghymru bellach gyda threfn gweithrediaeth (Arweinydd a Chabinet), a bod amrywiaethau sylweddol yn amlygu eu hunain rhwng y gofynion cyfreithiol ar gynghorau Cymru o'u cymharu â rhai Lloegr yn sgil deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru.
2. Disgwylir i'r cyfansoddiad safonol fod yn barod yn ystod y misoedd nesaf. Bydd yn parhau i ganiatáu amrywiaethau lleol o gyngor i gyngor, ond y gobaith yw y bydd modd cael gwell cysondeb ar ddehongliadau o'r Cyfansoddiad ar draws Cymru ac y bydd ffurf y ddogfen gyfansoddiadol yn haws i'w deall.
3. Bydd y cyfansoddiad safonol newydd yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor i'w fabwysiadu maes o law. Yn y cyfamser mae rhai diwygiadau angen eu gwneud i'r Cyfansoddiad presennol ac fe'u nodir isod:
4. **Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Iaith.**

Ar hyn o bryd mae'r Pwyllgor Iaith yn gyfrifol am oruchwylio gweithrediad Cynllun Iaith y Cyngor a bydd yn gyfrifol am ymateb i'r safonau iaith pan gant eu cyhoeddi. Yn ei gyfarfod ar 16, Ebrill argymhellodd y Pwyllgor y dylid ychwanegu'r cymal canlynol at y cylch gorchwyl"*Gweithredu fel corff ymgynghorol ar strategaethau hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y sir gan wneud argymhelliad i'r Cabinet yn ôl yr angen*".
5. Dymuniad y Pwyllgor fyddai cael y cyfrifoldeb llawn am unrhyw strategaeth i hyrwyddo'r iaith o fewn y sir yn lle'r Cabinet, ond nid yw hyn yn gyfreithiol bosibl dan y ddeddfwriaeth bresennol. Mae aelodau'r Cabinet wedi trafod dymuniad y Pwyllgor Iaith ac maent hwythau yn eu tro yn cynnig fod unrhyw strategaeth y maent yn ei datblygu i hyrwyddo'r

Gymraeg yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor llawn i'w mabwysiadu (yn yr un modd â dyweder y cynllun strategol). Argymhellir felly bod "*strategaeth i hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y Sir*" yn cael ei ychwanegu at y rhestr o gynlluniau sydd angen cymeradwyaeth y Cyngor llawn.

6. **Rheolau Gweithdrefn y Cyngor.**

Ar hyn o bryd mae Rheol Gweithdrefn 22(4) yn nodi y bydd y Cadeirydd yn cymryd y bleidlais drwy ddangos dwylo. Gan fod y modd gan y Cyngor i bleidleisio yn electroneg yn Siambr Dafydd Orwig, argymhellir diddymu'r rheol hon. Bydd hynny yn ei gadael yn agored i Gadeirydd unrhyw gyfarfod benderfynu ar y dull mwyaf priodol o bleidleisio.

7. **Ymddiriedolaethau.**

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o elusennau neu ymddiriedolaethau lleol. Mae nifer ohonynt yn cael eu gweinyddu drwy ysgolion, ac eraill naill ai gan yr Adran Addysg neu'r Adran Gwasanaethau Cymdeithasol. Argymhellir y dylid ffurfioli hyn drwy gynnwys yn y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion bod yr ymddiriedolaethau i'w gweinyddu gan y Pennaeth Adran perthnasol mewn ymgynghoriad â'r aelod neu aelodau lleol.

8. **Adroddiadau'r Ombwdsmon.**

Os yw'r Ombwdsmon yn ystyried bod y Cyngor wedi camweinyddu, gall gyhoeddi adroddiad cyhoeddus yn cynnig argymhellion. Nid yw rhoi ystyriaeth i adroddiad o'r fath yn fater y gall y Cabinet ymdrin ag o. Gan fod y Pwyllgor Archwilio gyda'r dasg o ystyried trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gyffredinol, argymhellir mai'r Pwyllgor Archwilio yw'r corff priodol i ystyried adroddiadau o'r math hwn. Argymhellir felly ychwanegu'r cymal canlynol at gylch gorchwyl Pwyllgor Archwilio "*y pŵer i ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dan Adran 19 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2005.*"

9. **Dirprwyo i Swyddogion.**

Yn dilyn diddymu swydd Pennaeth Adran Darparu a Hamdden rhannwyd swyddogaethau'r adran rhwng y Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden, y Pennaeth Addysg, y Pennaeth Gofal Cwsmer a'r Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Dylid diwygio'n ffurfiol y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion i adlewyrchu'r newidiadau hyn.

10. **Argymhellion**

Gofynnir i'r Cyngor wneud y diwygiadau canlynol i'r Cyfansoddiad:-

- 10.1 Ychwanegu " *Gweithredu fel corff ymgynghorol ar strategaethau hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y sir gan wneud argymhelliad i'r Cabinet yn ôl yr angen*" at gylch gorchwyl y Pwyllgor Iaith yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad.
- 10.2 Ychwanegu "*Strategaeth i hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y Sir*" at y rhestr o gynlluniau neu strategaethau sydd i'w penderfynu gan y Cyngor llawn yn Erthygl 3 o'r Cyfansoddiad.
- 10.3 Diddymu rheol gweithdrefn 22(4) (Pleidleisio trwy ddangos dwylo).
- 10.4 Ychwanegu'r cymal "*Mewn ymgynghoriad â'r aelod(au) lleol lle'n berthnasol, gweinyddu unrhyw elusen neu ymddiriedolaeth sy'n ymwneud â swyddogaethau'r adran*" at y cynllun dirprwyo i swyddogion yn rhan 3 o'r cyfansoddiad.
- 10.5 Ychwanegu " *Y pŵer i ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) dan Adran 19 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2005*" at gylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad.
- 10.6 Diddymu adran 5 "Pennaeth Darparu a Hamdden" o'r Cynllun Dirprwyo i Swyddogion yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad ac ychwanegu'r swyddogaethau canlynol i gyfrifoldebau'r swyddogion perthnasol :
- 3.1 Pennaeth Addysg - Arlwyo
 - Glanhau ysgolion.
- 8.1 Pennaeth Gofal Cwsmer - Glanhau
 - Gofalwyr.
- 9.1 Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol - Glanhau toiledau
 cyhoeddus
- 16.1 Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden
- Gofal Cartref
 - Gwasanaethau Preswyl a Dydd
 - Canolfannau Hamdden
 - Datblygu Chwaraeon
- 16.16 Gweithredu fel y "person cyfrifol" at ddibenion Deddf Safonau Gofal 2000.